

לתולדות המעוזים

המונח „מעוז” השגור כיום בפינו, הורתו בקיץ 1968. אותה עת, הפגין נשיא מצרים דאז, גמאל עבד אל-נאצר את כוונתו לעבור ל„הגנה פעילה” וממנה ל„שלב השחרור”. באמצעות שתי הפגזות רחבות ממדים על קו הביצורים שהקים צה”ל ממזרח לתעלת סואץ, לאחר מלחמת ששת הימים. קו זה של מוצבי „סלע” (כפי שכונו אז) כלל בונקרים שנבנו מקשתות שלל רוסיות ועירומי עפר אולם בהפגזות הכבדות שנערכו בחודשים ספטמבר ואוקטובר 1968 נפגעו מוצבים, והור כר הצורך בשיפור יכולת ההגנה שלהם.

להקמת הקו החדש קדמו דיונים במטה הכללי, על מהות ההגנה על מערב סיני: האם יש להגן בכוחות ניידים, או שיש להקים קו מוצבים על קו המים. בסיכומו של ויכוח ענייני, נתקבלה הדעה השניה. בלילה אור ל-1 בנובמבר 1968 הלם כוח צה”ל בנגיע חמדי שבמצרים העילית. החזית רגעה עד לחודש מרס 1969 וזמן זה נוצל למבצע „מעוז”. כוחות הנדסה רבים ומערך לוגיסטי רב ממדים גויסו למבצע. לאורך מכושול המים

הוקמו כ-30 „מעוזים”, שתפקידם היה להפגין ריבונות צבאית ומדינית על קו המים, ולשמש כמוצבי תצפית ואתרעה. המעוזים נבנו ללחימה עצמאית ולמניעת חדירת כוחות בסביבתם. על מנת שיוכלו לעמוד בהפגזות, כולל הפגזות של פגזים חודרי ביצורים כוסו המעוזים בשכפ”צ (שכבת-פיצוץ) שנבנה מאדני מסילת ברזל (לרבות מרכבת קנטרה-רפיה שנשללה במלחמת העולם הראשונה). את הבונקרים חיברו תעלות לחימה וסוללות עפר והמעוז גודר ומוקש. כוח האדם שיועד להילחם ממנו כלל כיתה עד מחלקה של חי”ר, עם נשק מחלקתי, מקלעים ביוניים וכבדים ומרגמות 81 מ”מ. המעוזים מוקמו ברווחים ניכרים בני 8–10 ק”מ זה מזה, על פתחי צירים ובנקודות רגישות. באלה הוקמו אף מתחמי מעוזים בעצמה פלוגתית, שכללו 2–3 מעוזים.

הגם שיכלו לעמוד בלחימה עצמאית תקופת זמן ממושכת, לא היו המעוזים אלא חלק ממערכת הגנה וביטחון-שטף שכללה כוחות טנקים בחינוגים מחלקתיים ופלוגתיים, ואר-טילריה. הטנקים אמורים היו לחבור למעוזים

ולפעול מעמדות ומ„רמפות” מתוכם או בצידיהם, ולחילופין — לפעול בעצמות פלוגתיות בין המעוזים. מפקדי המעוזים יכלו לכוון אש ארטילריה ומטוסים. בנוסף לפעילות במעוז קיימו לוחמיהם שגרה של סיורים בסביבתם ושל פתיחת צירים. השלמת הקמת המעוזים נעשתה מאביב 1969 בתוך „מלחמת ההתשה”. מכאן ובמשך 16 חודשים עד ליחודש אוגוסט 1970, עמדו המערכת בכלל והמעוזים בפרט, באש נ”ט-ארטילריה ובפשיטות של כוחות מצריים, לרבות בעצמות פלוגתיות. באחת מאלה, ב-10 ביולי 1969 נפגעו שלושה טנקים בקרבת מעוז „המזח”. התקצי פות האחרות לא הצליחו להביא לכיבוש של אף מעוז או שטח כלשהו ממזרח לתעלת סואץ. כל אותה עת, חרף האבידות במעוזים ובדרך אליהם, המשיכה המערכת לפעול תוך קיום קשר למעוזים, תקשורת, מזון, בידור וכיוצא בזה. למלאכת הפיקוד עליהם גויסו גם ותיקים מבין מפקדי המילואים. הקו כולו קיבל כינוי נוסף מהמצרים — „קו בר-לב”. בליל ה-7–8 באוגוסט 1970 רגע הקו. ה-מעוזים עליהם הצהיר נאצר ביולי 1969, כי

מעוז המזח במלחמת יום-הכיפורים

סגן רחל רוז'נסקי

60% מהם הושמדו באש ארטילריה עמדו ב־ הפגזות. אולם עתה, על רקע לקחי המלחמה ומתוך חשש לחידושה, נפנה צה"ל לשלב שני של שיפוץ ה"מערכת" ומעוזיה. המעוזים החדשים נבנו מ"גבינונים" תוך שימת לב לשיפור תנאי החיים ויכולת הלחימה העצמאית שלהם: תשתית דרכים ענפה בנוסף לדרך ה"חתי"מ ודרך הרוחב נסללה אליהם וביניהם. בין אלה גם דרך פלסטית באיזור הביצות שמצפון לקנטרה. בקו דרך ה"חתי"מ הוקם קו שני שכלל אחד-עשר תעוזים, מברי צרים ורחבי ממדים ששימשו עבור מפקדות וכחניוני טנקים, ארטילריה וחרמ"ש (קו ה"חתי"מ הוא גם קו גבעות טבעי להגנה על המרחב בו התנהלה המלחמה בימים 9—14 באוקטובר 1973). בנוסף לקו החדש הוגבהו סוללות העפר שעל גדת התעלה, והוכנו עמדות לטנקים על הסוללה ובמספר מקומות בעומק השטח (אלה האחרונות היו בשלב בניה עם פרוץ המלחמה). בקיץ 1972 קיים דיון מחודש במטכ"ל על מהות ההגנה במערב סיני ובעקבותיו "דולל" קו המעוזים. בפועל

היו ב־6 באוקטובר 16 מעוזים פעילים, שלרשה מהם, הדרומיים, אוישו ע"י פלוגת נח"ל סדירה ויתרם עלידי אנשי מילואים של חטיבת ירושלים. חלק מהמעוזים אוישו בכוח אדם מלא וחלקם בכוחות קטנים. קו מעורזים נבנה גם ברמת הגולן ובבקעת הירדן. בגולן הוקמו 17 מעוזים מוגנים עבור כיתת חי"ר או מחלקת חי"ר על נשקה ועוד מקל-עים כבדים ומרגמות. לאחר תקיפת מוצבים עלידי שריון סורי ביוני 1970 גודרו גם מוצבים אלה וסביבתם מוקשה. בהעדר מכשול מים כדוגמת קו התעלה, נחפרה תעלה נ"ט, וזו אכן שיפרה את יכולת ההגנה של קו המגע הישראלי במלחמת יום הכיפורים. שאלת לחימת המעוזים, והמשך קיומם במלחמה, או פינויים בשלב זה או אחר עלתה בתכנונים ובמשחקי-מלחמה שנערכו לפני מלחמת יום הכיפורים. ואמנם בימים הראשונים של המלחמה, היתה הבלימה של הכוחות הערביים התוקפים בקו ה"מערכת" של סיני ורמת הגולן מלאכתם של הכוחות הסדירים לרבות אלה שבמעוזים. הם נשאו

בנטל הכבד ובמחיר של הבלימה, עד להגעתם של כוחות המילואים, תוך היותם מנותקים מהעורף. מעוזי הגולן לא פונו, למעט שלושה מוצבים ומוצב החרמון שנפל. לוחמיהם המשיכו להלחם בסורים ולדווח על תנועותיהם, לרבות נסיגת הכוח הסורי מ"עמק הבכא" ב־9 באוקטובר — עד לחבירת כוחותינו עימם וסילוק הסורים מהגולן, ב־10 באוקטובר. בגזרת התעלה פונו או נפלו המעוזים בגזרה הצפונית, עד ה־7 באוקטובר, למעט מעוז "בדפסט" שעל השרטון הצפוני, שעמד מול ההתקפות המצריות, עד לסיום המלחמה. יתר המעוזים נפלו או פונו, עד ל־9 באוקטובר. עד אז ובעיקר ביומיים הראשונים, ניסו כוחות שריון לחבור עמם, כדי לתגברם או לפנותם. האחרון במעוזים היה מעוז "המזח" שלא נכבש, ופסק להלחם רק ב־13 באוקטובר. סיפור המעוז, מפקדיו, אנשיו וצוותי הטנקים שחברו אליו שלוב בארועי כלל המרחב, הפיקוד והמלחמה ומ"הווה דגם רב רושם של לחימת המעוזים בקו תעלת סואץ.

מעוז המזח היה הדרומי ביותר בקו המעוזים שנבנו לאורך תעלת סואץ. הוא נבנה על לשון יבשה מלאכותית על שפת מפרץ סואץ מול פורט תאופיק והעיר סואץ. המעוז היה מוקף משלושת עבריו בשטחי מים והגישה אליו התאפשרה רק דרך ציר "לכסיקון". גם השטח שממזרח לו היה בעל יכולת תמרון מוגבלת בשל הביצות שהיו בו. בעברו המזרחי של המעוז, על היבשה, הוכנו עמדות לטנקים — חלקן קרובות יותר למעוז הכפר וחלקן קרובות יותר למעוז המזח עצמו. מעוז זה, שכינויו במפת הקוד היה, "מסרק", וכן שני המעוזים הקרובים אליו מצפון — מעוז הכפר (שכינויו הקוד שלו היה, "ניסן") ומעוז "מפצח" — אוישו על-ידי חיילי פלוגת נח"ל. מפקד הפלוגה, סגן שלמה ארדינסט, שהה במעוז המזח. מפקד המעוז היה סגן דוד תורג'מן ותחת פיקודו נמצאה גם עמדת תצפית נוספת, "מזח דרום", שאוישה על-ידי שלושה מחיילי המעוז ואיש חיל הים. הפעילות השגרית במעוז כללה שיפור ביצורים ועמדות, תצפיות מהמעוז אל פורט תאופיק ואל העיר סואץ ודיווח על הנעשה שם, סיורים בלילות עד למעוז "מפצח", תצפיות בעמדת "מזח דרום" אל עבר נמל עתקה ונמל עדביה, אבטחת עבודת הטרקטורים שעסקו בטשטוש דרכי עפר ובתיקון סוללות, וכן איש בשעות היום של מעוז "אגרופית" (ראס מסלה), דרומית למעוז המזח — לחופו של מפרץ סואץ.

הפעילות במעוז ערב המלחמה

25 החיילים מפלוגת הנח"ל שאיישו את מעוז המזח וכן אלה שאיישו את המעוזים הסמוכים לו הגיעו לשם ב־25 באוגוסט 1973. באותה עת היה האיזור שקט ומול המעוז היו כוחות אויב מעטים (של דיביזיה 19, ארמיה 3) בסדר גודל שלא עלה על מחלקה. פעילות האויב הסתכמה בתנועה מעטה ובאיש עמדות

תצפית קבועות במקומות קבועים באיזור פורט תאופיק. כ־שלושה שבועות לפני פרוץ המלחמה הבחינו חיילי המעוז בפעילות אויב אינטנסיבית יותר: הכוחות המצריים שמעבר לתעלה גדלו, נערכו סיורים תכופים של קצינים מצריים, מספר התצפיות גדל והמצרים החלו לנהל לוחמה פסיכולוגית לאחר תקופה מסוימת של הפסקה.

בערב ראש השנה (ה'26 בספטמבר 1973) יצאו חיילי המעוז לבתיהם כנהוג בתקופות רגיעה, למרות התכונה שהורגשה בצד המצרי. אולם על רקע הידיעות על התחלת תרגיל גדול בצבא המצרי, התקבלו למחרת ראש השנה הוראות להתחלת כוננות, לביטול חופשות ולתגבור העמדה נ"מ במעוז. איש העמדות במעוז נשאר כשהיה קודם לכן: בעמדת השער הצפוני, בעמדת השער הדרומי עם מכשיר מגבר אור כוכבים קטן, בעמדת התצפית עם מגבר אור כוכבים גדול וכן עמדה לכיוון הלאגונה שהיתה ממזרח. שבוע לפני פרוץ המלחמה החלה תנועת אויב גדולה בגדה המזרחית של תעלת סואץ, וקציני המעוזים נדרשו לאייש בעצמם את עמדות התצפית, כדי לדווח על תנועת האויב. ביום ב' ה'1 באוקטובר ניתנה לחיילי המעוז הוראה לישון בבגדים ולמחרת ערך אלוף פיקוד הדרום, האלוף שמואל גונן, סיור בגזרה הדרומית של תעלת סואץ. חיילי המעוז הביעו באזניו דאגה לנוכח התכונה הגוברת והולכת בצד המצרי, אך האלוף הרגיע אותם והסביר כי זהו תמרון מצרי גדול העתיד להסתיים ביום א' שלמחרת יום הכיפורים (ה'7 באוקטובר). למחרת הסיור ניתנה פקודה לבטל את העמדה נ"מ הנוספת, ובוטלה ההוראה לישון בבגדים. נותרה רק ההוראה כי על הקצינים לאייש את עמדת התצפית בשעות הלילה.

* ראה מפה.

בצד המצרי, לעומת זאת, הלכה התכונה וגברה. גראתה תנועת טנקים וכן אלפי חיילים מצריים, שהחלו לעשות הכנות לצליחה עלידי הכשרת הדרך עד למי התעלה ומדידת עומק המים. כמו כן נראה ציוד צליחה שרוכוזו על ידי התעלה. על כל אלה דיווחו אנשי המעוז לגדודו של סא"ל עמנואל שהיה מופקד ערב המלחמה על הגזרה הדרומית של תעלת סואץ. ביום ה', ה-4 באוקטובר נוספו לחיילי המעוז שני בחורי ישיבה שבאו כדי לסייע בארגון ענייני הדת במעוז לקראת יום הכיפורים. עם פרוץ המלחמה היו במעוז 23 חיילים ולרשותם כלי הנשק הבאים: מרגמה 81 מ"מ, שתי מרגמות 52 מ"מ, תשעה מא"גים (שישה במעוז עצמו ושלושה בתצפיות ובוחל"ם), שני מרג"טים ונשק אישי. כן היו במעוז רימונים ארוזים ותחמושת מעטה.

פרוץ המלחמה

ביום שישי, ה-5 באוקטובר, ובלייל ה-6 באוקטובר לא הורגשה כל תכונה מיוחדת בצד המצרי, ובשבת, בבוקרו של יום הכיפורים, התקבלה הוראה להוציא כרגיל ארבעה חיילים לתצפית הדרומית. שאר החיילים התפללו או נחו. לקראת הצהריים התקבלה הוראה שבשגרה לשלוח את הוחל"ם של מעוזי הכפר והמוזח, כדי לאבטח את הטרקטור שעסק בטשטוש הדרך המקבילה לציר הכביש. אורת השגרה המשיכה לאפיין את בוקר ה-6 באוקטובר במעוז המוזח. בשעה 1300 לערך הסתיימה התפילה והחיילים ניפנו לבונקרים. בשעה 1340 התקבלה הוראה מחמ"ל גדוד עמנואל על כוננות ספיגה. מפקד הפלוגה הורה מייד לחיילי המעוז להתלבש, להעמיס עליהם את כל ציוד הלחימה ולהישאר בתוך הבונקרים. תוך כעשר דקות היו כל חיילי המעוז בכוננות ספיגה, למעט המ"פ והקשר שהיו בתצפית וכן ארבעת חיילי, "מזח דרום" שלא ניתן היה לפנותם בשל העדר רכב. בשעה 1350 זיהו חיילי המעוז מטוסים שהגיעו מכיוון מערב, חלפו מעל פורט תאופיק ומעל המעוז ונכנסו לתוך סיני. אנשי המעוז הפעילו את משדר האזעקה, אך בגלל קצר, הוא לא פסק לפעול וחסם את רשת הקשר למשך זמן מה. עוד בטרם נחסמה רשת הקשר הספיקו אנשי המעוז לשמוע כי תוקפים את תעוז הטנקים, "צידר" שנמצא מאחוריהם. תוך זמן קצר מאוד, סמוך לשעה 1400, החלה הפגזה ארטילרית מצרית. הפגזים נפלו בחצר המעוז, פגעו בתעלות ובעמדות הירי והרסו אותן, אך לא הצליחו למוטט את הבונקרים. ההפגזה נמשכה כ-45 דקות והיא לא אפשרה כל תנועה במעוז ומחוצה לו. בחסות ההפגזה חצו המצרים את תעלת סואץ והתמקמו בעברה המזרחי ומסביב למעוז. מפקד הפלוגה הורה לאנשי "מזח דרום" להתחפר במקומם ולהמתין, ובמקביל ניסה להתקשר לגדוד עמנואל ולבקש כי טנקים יבואו לחלצם.

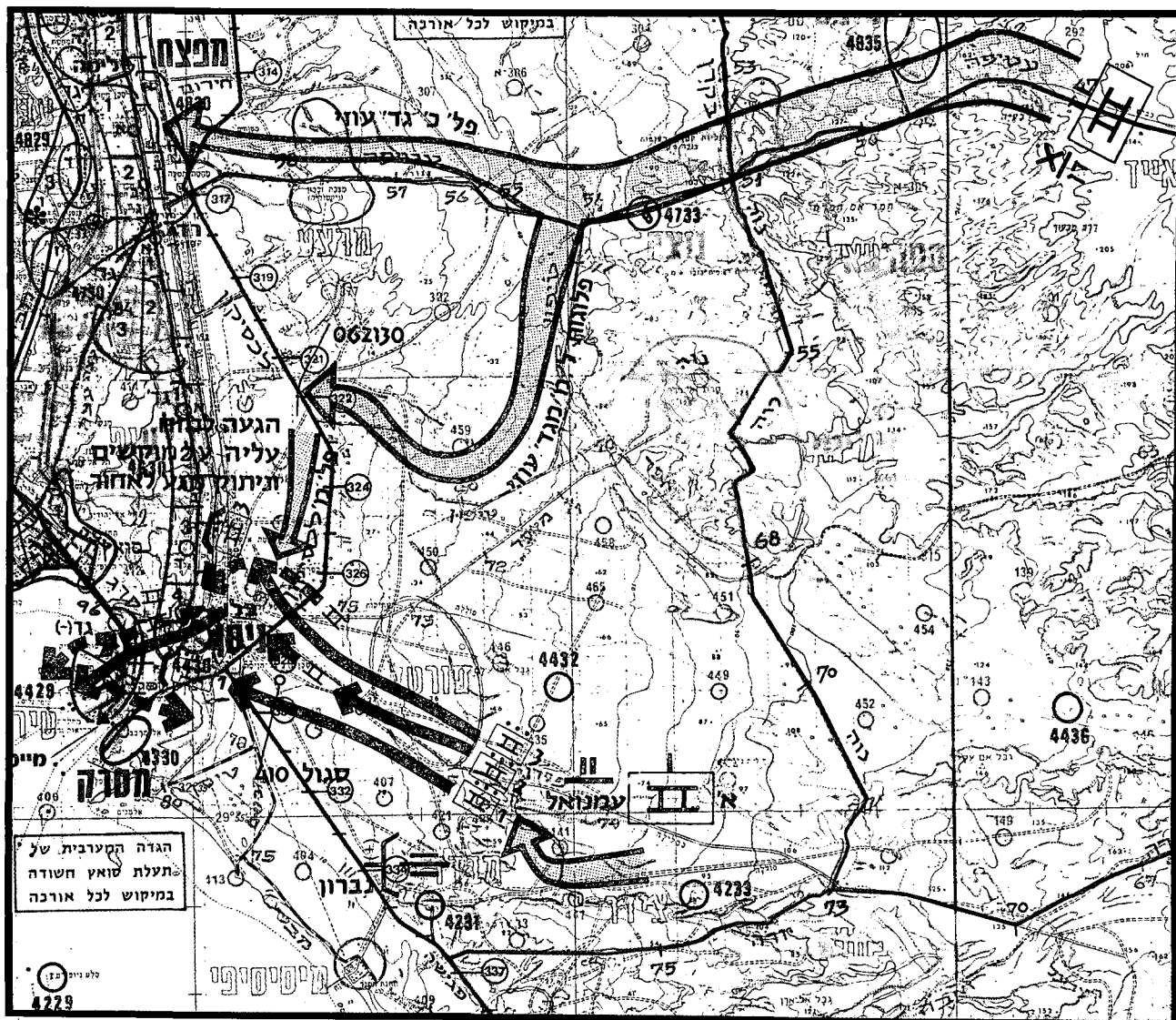
היערכות הטנקים

ערב המלחמה היו הגזרה המרכזית והגזרה הדרומית של תעלת סואץ באחריותה של חטיבת אמנון. 10 מטנקי פלוגה א' מגדודו של סא"ל עמנואל בפיקודו של סגן דוד קוטלר היו בתעוז "צידר", ובתחום אחריותם נמצאו מעוזי הכפר והמוזח. עם הכרות כוננות ספיגה היה על מחלקה 1 בפיקודו של סג"מ רמי דורון לנוע לעבר רמפת פינקו שהיתה שטח שולט קרוב למעוז המוזח. מחלקה 2 שמנתה שני טנקים בפיקודו של סג"מ דוד כהן היתה צריכה להיכנס לתוך מעוז המוזח ומחלקה 3 בפיקודו של

סג"מ ארו לבנון היתה צריכה להגיע אל הרמפות שמאחורי מעוז הכפר. בשעה 1330 נפגש סא"ל עמנואל עם אל"מ אמנון, וזה הורה לו לקדם מייד את הכוחות לעבר תעלת סואץ ולהכניסם לכוננות. המג"ד העביר את ההוראה לסגנו והגדוד החל מייד בביצוע ההוראה. פלוגה א' קיבלה הוראה לנוע לעבר גזרתה בשעה 1345 לערך. בשלב ראשון נעו הטנקים אל חניון היום ואח"כ עלו על הדיונות המובילות אל תעלת סואץ. את פקודת הפתיחה באש קיבלו הטנקים בהיותם במחצית הדרך מהתעוז לעמדות. שני הטנקים של מחלקה 2, האחד בפיקודו של סג"מ דוד כהן והאחר בפיקודו של סמל ירון שוורץ נעו אל עבר מעוז המוזח. טנק המ"מ תפס עמדה באגפו הדרומי של המעוז ופתח בירי לעבר הצד המערבי של המים. הטנק של סמל ירון שוורץ התעכב באיזור שבין "פורטל" לבין "סגול 410" עקב קלקול מכני ולא הגיע למעוז בשלב זה. מחלקה 1 פנתה לעבר רמפת פינקו ומחלקה 3 ועימה סגן מפקד הפלוגה, סגן ישראל קרניאל, פנתה אל עבר הרמפות האחריות של מעוז הכפר. המחלקה דיווחה כי על גבי הרמפות ור"ז שבגזרתה, פרוס חי"ר מצרי לכיוון מזרח. מפקד הפלוגה הצטרף. ללחימת מחלקה 3 ובמהלך הלחימה נפצע סגן מפקד הפלוגה.

מפקד מחלקה 1 מצא את העמדה המיועדת לו כשהיא ריקה מאויב. הוא עלה על הרמפה עם מחלקתו וצפה ממנה על צליחת חי"ר מצרי. הכוח ירה לעבר הסירות הצולחות ופגע בחלקן. באותו זמן שמע ברשת הקשר כי סגן מפקד הפלוגה, נפצע ומבקש פינוי. סג"מ רמי דורון ביקש ואף קיבל את רשות המ"פ לנסוע לחלצו, אך סמוך למעוז הכפר נפגע הטנק שלו מטיל. הטנק ניזוק אך המשיך בפעולה. הוא יצא מהטנק וראה ליד הטנק שלו את טנק הסמ"פ וטנק גוסף, שמפקדו, סמל ערן יעקבי נפצע. רמי השכיב את הסמ"פ הפצוע על אלונקה שפרס על סיפון הטנק, העביר את התותחן ואת הטען קשר מהטנק שלו לאחד הטנקים והפגזים, ובמקומם הכניס לצריח את סמל ערן יעקבי ואת התותחן שלו ציון אסיאג שהיה פצוע אף הוא. לאחר התייעצות עם המ"פ הוחלט כי הטנק עם הפצועים יפונה אל תוך מעוז המוזח, מפני שהיה בו רופא, ד"ר נחום ורביץ. סמל אהוד מונק, שנפצע אף הוא בלחימה על הרמפות בקרבת מעוז הכפר קיבל הוראה להצטרף עם הטנק שלו לרמי דורון בדרכו למעוז המוזח. שני הטנקים ועוד טנק נוסף נסעו אל המעוז והפצועים הוכנסו לתאג"ד. באותה עת עצמה הורה המ"פ לטנק בפיקודו של סג"מ דוד כהן שהיה בתוך מעוז המוזח, לצאת משם ולהצטרף אליו ללחימה. הטנק יצא מהמעוז לאחר שיצא ל"מזח דרום" וחילץ תחת אש את ארבעת אנשי התצפית.

הטנק של ירון שוורץ שהתעכב כאמור בדרכו עקב קלקול מכני, תוקן וסמוך לשעה 1500 כבר היה בדרכו אל המעוז. מאיזור "פורטל" פנה הטנק ל"רמפת פינקו", שם עלה לתצפית וצפה בבניית גשר מצרי באיזור מעוז "ניסן". אח"כ ירד מן הרמפה בדרכו למעוז המוזח, אלא שעל כביש הגישה למעוז פגש את מפקד המחלקה שלו, סג"מ דוד כהן, שיצא כבר מהמעוז, וזה אמר לו שהתותחן שלו אינו יורה. (מטרת הירי היה גשר שמוקם צפונית למעוז "ניסן" במרחק כ-5 ק"מ מהכביש). כחצי שעה היה ירון עסוק בירי כאשר בשלב מסוים לא ראה את טנק ה"מ"מ. אז שמע את דוד קורא לו בקשר לבוא לקרבת מעוז הכפר, שם נפגע טנק המ"פ. הוא נע לעבר המ"פ, אולם אז נפגע הטנק שלו משתי בזוקות והחל לבעור. איש מהנמצאים

תנועת כוחות השריון שיצאו לחלץ את חיילי מעוז המזרח

המעוז, אלא שסמוך למעוז עלה על מוקש. המ"מ וצוותו נחלצו וזה היה הגיסיון האחרון של טנקים מפלוגה א' להגיע למעוז המזרח.

נסיון חילוץ

לקראת השעה 1600 הגיעה לגזרה הדרומית חטיבת אל"מ דן, שקיבלה את האחריות לגזרה מידי חטיבת אמנון. אחד מגדודי הטנקים שלה, בפיקודו של סא"ל עוזי, היה אמור לחבור למעוזים, "מפחח", הכפר והמזרח ולסייע להגן על המרחב. פלוגה א' מגדוד עמנואל שהיתה בגזרה ובשלב זה היו לה שני טנקים כשירים בלבד, עברה תחת פיקודה של חטיבת דן. בשעה 2200 לערך קיבלה פלוגה מ' מגדוד עוזי הוראה לחבור למעוז הכפר והמזרח. הפלוגה הגיעה לגזרה, יצרה מגע עם מעוזים אלה ומגע אש עם המצרים שבסביבתם, כשהיא ממוקמת בעמדות ממזרח להם וביניהם. לאחר שניהלה חילופי אש עם כוחות אויב באיזור, הורה להם סא"ל עמנואל לנסות לפרוץ לעבר מעוז המזרח. הכניסה למעוז עצמו היתה חסומה על-ידי טנקים פגועים

בטנק לא נפגע. המט"ק והנהג יצאו לכבות את האש, ואז החל ירי קלצ'ניקובים לעברם, הם חזרו אל הטנק והמשיכו לנסוע. משהגיע אל המ"פ, סייע ירון שוורץ בזריקת רימונים אל עבר הבזוקאים שירו על טנק המ"פ. הטנק הצליח לסגת ואז עבר המ"פ שנפצע קל לטנק של דוד, זה עבר לטנק של ירון וירון קיבל את הטנק הפגוע של המ"פ. בטנק זה, שבו שני חיילים פצועים, אחד קל ואחד קשה וכן טען קשר בריא, נסע ירון שוורץ בליווי המ"מ והמ"פ לתוך מעוז המזרח כדי להביא את הפצועים לרופא, ד"ר ורביץ. טנק המ"פ הגיע למעוז ונשאר בפתחו הצפוני. בתוך חצר המעוז היו שלושה טנקים נוספים: של סג"מ רמי דורון, של סמל אהוד מונק, וטנק נוסף שהגיע למעוז ובו צוות ללא מפקד. מבין ארבעה הטנקים היו רק שניים תקינים. ארבעת הצוותים לא היו מלאים ורק סג"מ רמי דורון היה בריא מבין הקצינים. מחוץ למעוז נותרו לפלוגה רק שני צוותים בריאים. משירדה החשיכה נקלטה מהמעוז קריאה לחלץ פצוע קשה. משימת החילוץ הוטלה על סג"מ דוד כהן שיצא למעוז המזרח בפעם השנייה באותו יום. הטנק החל בדרכו לעבר

מפלוגה א' של גדוד עמנואל. שלושה טנקים החלו לנוע, שניים מהם עלו על מוקשים על-יד הכניסה למעון ונגררו ל"פורטל". טנק שלישי שהגיע עד לכניסה למעון נפגע מבזוקה ושותק. לאור זאת החליט המג"ד לחדול מנסיונות חבירה למעוזים. באותה עת נכנס למעון סמל ירון שוורץ עם הטנק שלו ובו שני הפצועים. עם כניסתו פגש את סג"מ רמי דורון שחזר באותה עת מ"מזח דרום", כאשר הטנק שלו נפגע. טנק זה נשאר בכניסה הדרומית וחסם אותה. ירון שוורץ אירגן צוות לטנק והם נסעו בטנק המ"פ ל"מזח דרום". באותו מקום נערכה התקפה גדולה של סירות, ואנשי המעון ירו לעברן מהמעון במא"ג. טנק המ"פ הגיע ל"מזח דרום" והחל יורה על הסירות. לאחר חמישה פגזים נפצע מפקד הטנק, ירון, מפגז שנורה לעברו מפורט תאופיק והוחזר לתאג"ד. בתוך המעון עצמו אירגן סג"מ רמי את אנשי השריון הבריאים שנחלצו מהטנקים הפגועים לפלוגה עצמאית. בשער הצפוני עמד טנק המ"פ שהיה חסר יכולת תנועה, ורמי הפך אותו לעמדת ירי. בעמדה הדרומית של המעון עמד הטנק הפגוע של רמי, שיחד עם התותחן אלברט דאהאן, הפך אותו לכשיר לחימה. מבין אנשי השריון שבמעון היו רק אנשי הצוותים בריאים. כל שלושת מפקדי הטנקים וכן סגן מפקד הפלוגה היו פצועים ונמצאו בתאג"ד. רמי אירגן אותם במשמרות שמירה בנות שעה וחצי על ארבעת הטנקים. חיילי הנח"ל התארגנו מחדש אף הם. מרשת הקשר ומסיפורי חיילי השריון שנכנסו למעון, נודע למפקד הפלוגה כי אנשי קומנדו מצריים חצו את התעלה, אך אנשי המעון עוד לא ראו אותם. הוא הורה לסמל יואב הס לצאת עם עוד שני חיילים לעמדת תצפית ולדווח על צליחות בגזרת המעון. בסביבות השעה 1800 הבחינו חיילי המעון בצליחה של כעשר סירות שבכל אחת מהן היו עשרה עד שנים עשר חיילי חי"ר מצריים. יואב הס והמ"פ החלו לירות במא"גים, אך אלה לא היו תקינים. לחיילי המעון הורה המפקד לצאת לעמדותיהם ולירות לעבר הסירות הצולחות מכלי הנשק שבידיהם. חלק מהסירות המצריות אמנם נפגעו וטובעו, אך במקומן באו סירות אחרות. גם באיזור "מזח דרום" החלו לצלוח סירות נוספות.

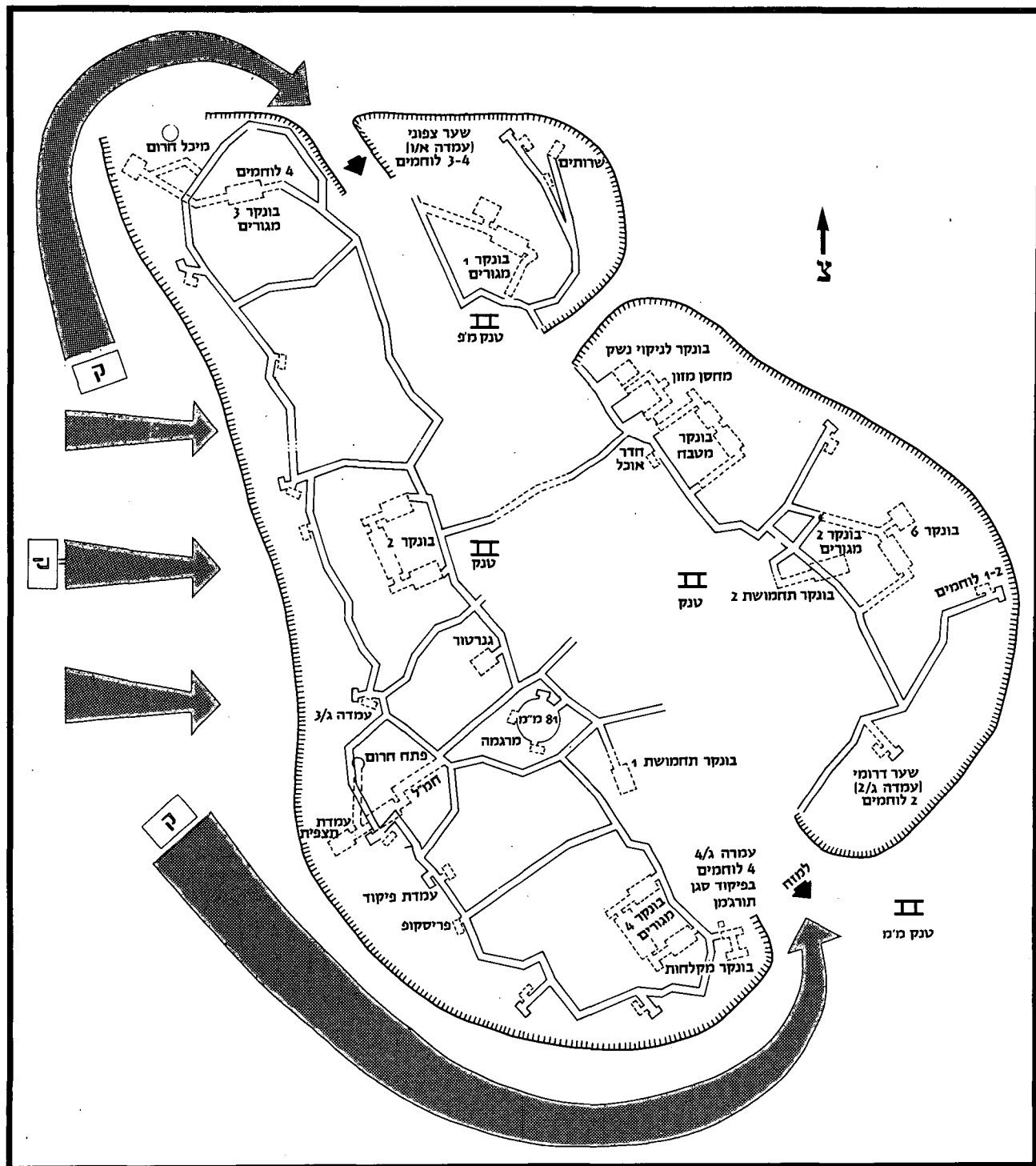
תקיפה בחסות החשיכה

חיילי המעון המשיכו עוד זמן מה לירות לעבר הסירות הצולחות, כאשר במהלך הירי נהרג אחד מחיילי המעון — יהודה פאקולה ז"ל. בחסות החשיכה הצליחו המצרים להעביר סירות לגדה המזרחית של תעלת סואץ, ובהן לוחמים מדיביזיית חי"ר 19 (ארמיה 3). הסוללה הגבוהה שהוקמה על קו המים גרמה לכך שהמצרים שהצליחו לחצות את התעלה היו בשטח מת לגבי היושבים במעון. אי לכך שילשלו חיילי המעון רימונים לעברם על-פי הקולות שנשמעו. התארגנות המצרים לאחר הצליחה נמשכה זמן ניכר, וההתקפה על המעון החלה מאוחר יותר, סמוך לשעה 1800, כאשר היא נערכה במתואם משלושה כיוונים בעת ובעונה אחת: מצפון, ממערב ומדרום. ההתקפה החלה ממערב — מכיוון המים והגדרות. הגישה מצד זה היתה קלה, שכן האיזור לא היה ממוקש והגדרות רוסקו באש הארטילריה המצרית. הכוח המצרי זרק רימונים לעבר עמדותיהם של חיילי המעון, אך לקרב פנים אל פנים לא הגיע, שכן חיילי המעון זרקו לעברם רימונים שהרתיעו אותם ומנעו את כניסתם לתוך המעון. מכיוון צפון, כיוון השער הראשי, תקפו המצרים

עם כוח שמנה כמה עשרות אנשי קומנדו. בעמדה זו היו שלושה מחיילי המעון. בין אנשי הקומנדו המצריים לבין חיילי המעון התפתח קרב נק"ל, כאשר חיילי המעון צלפו על אלה שניסו להיכנס למעון ופגעו בהם. התקיפה מכיוון השער הדרומי היתה החמורה ביותר, שכן היה זה שטח פתוח שאיפשר לאויב להתפרס, לתפוס מחסות רבים ואפילו להימצא במקומות אחדים על הסוללה בעמדה עדיפה על זו של חיילי המעון. באיזור זה נמצאו שישה מחיילי המעון בפיקודו של מפקד המעון סגן דוד תורג'מן. ארבעה חיילים נמצאו בעמדה ממזרח לשער ושניים בעמדה שממערב לו. במקום זה תקפו המצרים עם להביורים והציתו בהם את מצבור חביות הדלק והנפט שנמצאו במרחק כעשרה מטרים מהשער. כתוצאה מכך הוואר כל החלק הדרומי של המעון באור גדול שהקל על הלוחמים לזהות את האויב ולפגוע בו. גם כאן התפתח קרב נק"ל ורימונים מטוח קצר שבמהלכו נפגעו ארבעת החיילים שהיו בעמדה. יצחק תובל נהרג והשלושה האחרים נפגעו, הקשה מכולם מפקד המעון סגן דוד תורג'מן. כך נותר האגף הדרומי של המעון פרוץ למשך מספר דקות, אך המצרים שסבלו אף הם אבידות לא ניצלו זאת לשם חדירה למעון וחיילי המעון הצליחו עד מהרה לאייש את העמדה מחדש בחיילים מעמדות אחרות. הקרב נמשך שעות אחדות, ומלבד חיילי המעון לקחו בו חלק גם חיילי השריון שאיישו את העמדות יחד עם חיילי הנח"ל.

המצרים המשיכו בנסיונות החדירה למעון משלושה כיוונים עד לשעות המאוחרות של הלילה. הקרב התנהל מטוחים קצרים, כאשר המצרים תופסים מחסות על הסוללה מצפון, ממערב ומדרום וכן מאחורי בונקר השריון שנמצא במרחק כ-100 מטרים מהמעון. בשלב זה היו במעון שני הרוגים וכ-15 פצועים שנמצאו בבונקר התאג"ד וקיבלו טיפול רפואי מרופא המעון. חלק מעמדות המעון נפגעו בצורה שלא איפשרה עוד להשתמש בהן. התעלה הראשית התמוטטה והמעבר בחלקים ממנה הפך לבלתי אפשרי או למסוכן ביותר. מצב התחמושת גם הוא לא היה בכי טוב. מספר הרימונים הלך ופחת וגם תחמושת 9 מ"מ היתה חסרה. באותו לילה השתמשו אנשי המעון גם במרגמה 52 מ"מ בפגזי חנ"מ בלבד. בתעון, "מבדד" היתה באותה עת סוללת 155 מ"מ (נברונים) וכן מרגמה 160 מ"מ שהוכנסה לתעון ב-6 באוקטובר ויעודה היה להעסיק באש את איזור מעון המזח. אולם התעון רותק באש המצרית למן פרוץ המלחמה דבר שלא איפשר להוציא קצין שיטוח את אש הסיוע. לפיכך אש הסיוע שלו לא היתה יעילה. המצרים המשיכו להעביר כוחות ולרכוש מדרום למעון. עוד באותו יום נתפס "מזח דרום" על-ידי חיילים מצרים וכן הכביש שהוליד מהמעון לציר, "לכסי-קון". על הסוללה נראו מצרים מצוידים בטילים ובנשק נ"ט וכן כמה מצרים שהניחו מוקשים. בצומת הצירים, "לכסיקון-פגיש" נראו טנקים, כלי רכב וחיילים מצרים רבים שהתחפרו שם. הריכוז המצרי שמדרום להם הדאיג מאוד את הקצינים שבמעון ובבוקר ה-7 באוקטובר התרכו עיקר הכוח בחלק הדרומי, כך שבחלק המערבי ובשאר אגפי המעון נותרו חיילים בודדים.

בבוקר ה-7 באוקטובר חידשו המצרים את ההפגזה. הפעם לא היתה ההפגזה צפופה כמו ביום הקודם, אולם היא היתה טורדנית, והאש נחתה בשטח המעון. נוסף לכך ניסו גם חוליות קומנדו לחדור אל פנים המעון כשהם צולפים אל עבר העמדות

היערכות חיילי המעוז ומיקום הטנקים ב-7 באוקטובר

ליחו לסכן את אנשי המעוז. בשעות אחרי-הצהרים שוב ביקש המעוז עזרה מכוחות חטיבת דן שבאחריותה נמצאה הגזרה. אולם עוד בשעה 1100 באותו בוקר מסר אל"מ דן לאוגדה כי הוא מעדיף לנוע אחורה לאיזור התעוזים ומשם לאבטח את הכניסה למצרים במקום לנוע אל המעוז כבקשתו. בשעה 1635 הודיע המ"פ בקשר לסגן מפקד חטיבת דן שיורים עליו, שהתח- מושת שלו מעטה, שחסרים לו מא"גים ושיש לפנות שלושה פצועים. תשובת הסמח"ט היתה כי המצב ידוע ויטופל. כשעה

או יורים פצצות רפ.ג. כל חיילי המעוז הבריאים היו עתה בחוץ ועסקו בדיווח על המתרחש בשטח לכוחות הנמצאים מאחור ובטיווח הארטילריה מתעוז, "מבדד" לאיזור, "טירול" 34 שם נראו ריכוזים מצריים. בשעה 0813 הודיע המעוז כי טנק מצרי הנמצא מולו יורה עליו, וביקש סיוע. בשעות אחרי-הצהרים החלו טנקים מאיזור פורט-תאופיק והלאגונה ממזרח לירות על המעוז. שני טנקים אמפיביים שהחלו להתקרב אל המעוז מכיוון הלאגונה גורו והועלו באש עוד בטרם הצ-

מאוחר יותר, בשעה 1736 שוב פנה המעוז וביקש סיוע ארטי-לרי מחטיבת דן, אך הוא נענה בשלילה. זמן קצר אח"כ שוב פנה המעוז אל החטיבה בבקשת סיוע, אולם כוחות החטיבה היו עסוקים בלחימה. בשעה 1802 הודיע המעוז על הימצאות חי"ר מצרי בתוכו* וביקש סיוע של כוחות חי"ר. מן החטיבה השיבו כי סיוע כזה אינו אפשרי. עם זאת הובטח כי תוך כמה שעות יגיעו למעוז כלים כבדים. מהמעוז השיבו כי כמה שעות זה זמן רב מדי. את האוירה הקשה ששררה במעוז היטיבה לבטא השיחה הבאה שהתקיימה בשעה 1821: מעוז: „האם ידוע לכם מצבנו העגום?” חטיבה: „ידוע שהדפחם...” מעוז: „שליל, הרבה פצועים ומספר הרוגים, זקוקים לעזרה מידית.” חטיבה: „זה ידוע, מזויזים מיד תגבורת אליכם.”

משימת התנדבות

סמוך לשעה 2100 החלו טנקים מאיזור פורט תאופיק יורים לעבר המעוז. כל אימת שאנשי המעוז יצאו מהבונקרים ותפסו עמדות ירי, הגיח טנק מצרי מאחורי מחסה, ירה פגזים והפעיל את מקלעו. ירי זה יצר במעוז בעיה חמורה כי הוא לא איפשר הפעלת תצפיות ובלעדיהן היה המעוז במלכודת עיוורת. בשעה 2106 וכן בשעה 2117 הודיע המעוז לחטיבה על הימצאותם של הטנקים בפורט תאופיק. מהחטיבה הודיעו למעוז כי סוללת הנברונים שהיתה ב„מבדד” דילגה משם ולא תסייע עוד למעוז. על אנשי המעוז הוטל לפתור את בעיית הטנקים המצריים בעצמם. במעוז היו כאמור ארבעה טנקים וקצין השריון הבריאי היחיד, סג"מ רמי דורון, שוחח בקשר עם הסמח"ט על מצבם. מבין ארבעה הטנקים היה רק אחד תקין, טנק אחד היה מוצב בשער הדרומי ואחד בשער הצפוני כאשר הקנים שלהם לכיוון הכביש. במעוז היו שלושה צוותים בריאים בחלקם שישבו בכלים והיו נכונים לירי. עם זאת המשיך המעוז לבקש שוב ושוב סיוע מכל כוח שיכול היה לסייע לו. באותו לילה, ליל ה-7-8 באוקטובר נערכה בחמ"ל המעוז התייעצות באשר לטנקים שבפורט תאופיק. אחד הטנקים היה צריך לצאת ל„מזח דרום”, שהיה כבר בשליטת המצרים ולירות משם לעבר הצד המצרי. היתה זו פעולה מסוכנת ביותר ורמי התנדב לבצע.

התכנית היתה שרמי יצא בטנק ל„מזח דרום”. סמל דרור מנור „יפתה” את הטנק המצרי לעלות לעמדה ורמי ישמידו מהאגף. הוא פנה אל חיילי השריון, הבהיר להם את התכנית וביקש מתנדבים שיצאו עימו. למשימה התנדבו אלברט דאהאן, יצחק מילס ומשה דבורה. לפנות בוקר של ה-8 באוקטובר יצא הטנק לעבר „מזח דרום”. הטנק עבר על פני בונקר השריון שהוכן במקורו לקלוט מחלקת שריון במצב כוננות גבוהה. המ"מ סבר כי בבונקר התבצרו חוליות נ"ט והורה לתותחן להכניס פגז ראשון לקנה. אח"כ הורה לו לירות לעבר בונקר השריון. הוא עצמו ריכוז רימונים בתוך תא המפקד שבצריח הטנק וזרק שני רימונים לעבר הבונקר. לאחר שנורו שני פגזים ונזרקו שני רימונים היה רמי בטוח כי אין ממה לחשוש והורה לנהג לנעו. אלא שהמצרים לא היו כלל בבונקר השריון כי אם התחבאו מאחוריו, ומשהתרחק הטנק כדי עשרה מטרים מבונקר השריון

נורתה לעברו פצצת ר.פ.ג.י. והטנק עלה באש. אנשי הצוות קפצו מהטנק וניסו לחזור לתוך המעוז, אלא שהמצרים רדפו אחריהם וצלפו בהם. שלושת אנשי הצוות נהרגו, המ"מ רמי הצליח לחזור למעוז לאחר שעשה את הדרך בשחיה דרך הלאגונה ונכנס למעוז דרך הכניסה הצפונית כשהוא פצוע. במעוז עצמו נשארו עתה שלושה טנקים חסרי יכולת תנועה כאשר אחד מהם הוצב ממזרח לשער הצפוני ופיקדו עליו ירון שוורץ ואהוד מונק לחליפין כשהם יורים באויב שניסה להיכנס למעוז דרך השער. הטנק האחר היה בחצר המרכזית והשלישי ליד השער הדרומי. את תותחי הטנקים היה צריך לצדד יגנית וכן ניתן היה להשתמש במקלעים הקלים שלהם. הפריסקופים הורדו מהם עוד ביום הראשון ללחימה ושימשו את אנשי המעוז בתצפיות אל עבר התעלה.

באותו לילה, ליל ה-7-8 אוקטובר נערכה התקפה מצרית גדולה. ההתקפה נכשלה, אולם כתוצאה ממנה גדל מספר הפצועים במעוז. חלק מהפצועים עלו לעזר בעמדות, ובלט דרור מנור שנקרא לסייע ללוחמים והצטרף אליהם מיד לכשנחבש. יום ה-8 באוקטובר דמה לקודמו. מספר הלוחמים הבריאים במעוז היה כ-15 וכלל גם חיילי שריון ואנשי שירותים. המצרים המשיכו להפגין את המעוז באש ארטילריה ומדי פעם נערכו נסיונות חדירה של חוליות קומנדו מצריות מדרום, ממערב ומצפון. גם כוחות מצריים שחדרו אל תוך סיני ניסו לחצות את צומת „פגישת-לכסיקון” כדי להגיע אל המעוז, אולם הם עלו על מוקשים שהם עצמם הניחו ביום הראשון ללחימה.

מצור

החל מה-9 באוקטובר החל המצב במעוז להיות סטטי וחיילי המעוז היו כנתונים במצור. ברשת הקשר המשיך המעוז לטווח את הארטילריה ולבקש סיוע. ההפגזה הארטילרית וירי הנק"ל לא פסקו ומדי פעם ניסו חוליות קומנדו לחדור למעוז, אך נהדפו על-ידי חייליו. המצרים ישבו על נקודות גבוהות על הסוללה מסביב למעוז וירו פצצות ר.פ.ג.י. לעבר הטנקים. האוירה במעוז היתה קשה. מספר הפצועים הלך וגדל ובקרב הפצועים שרר חשש מפני חדירה מצרית למעוז. מעוז הכפר נפל ביום ג' ה-9 באוקטובר בשעה 1500 וחייליו הלכו בשבי. בלילה שבין ה-8 ל-9 באוקטובר קיים המ"פ קשר רצוף עם מפקד מעוז הכפר, סגן אלי וישניצקי. ברשת הקשר שמע המ"פ כי חיילים מצרים חדרו לתוך המעוז וכי המצב בו קשה, אך על נפילת המעוז נודע לו רק בבוקר היום שלמחרת. על מעוז המזח המשיכו המצרים לערוך התקפות במשך כל הלילה, אחת למספר שעות, ולקראת השעה 0400 לפנות בוקר הצליחו המצרים לעלות על הגדרות, דבר שעורר את חששם של חיילי המעוז מפני יצירת מאחזים של המצרים במעוז. עם אור ראשון ראו חיילי המעוז דגל מצרי מונף מעל למעוז הכפר וחיילים מצרים עושים בו כבשלהם, מראה שהעכיר את מצב רוחם. הפעילות במשך היום לא נבדלה מהפעילות ביום שקדם לו. ברשת הקשר דיווח המעוז על תנועה מנהלית באיזור „לכסיקון-פגישת” ועל פגיעות של מסוקי חיל-האוויר באיזור „מיסיסיפי”. כוחות אויב קטנים נעו לעבר המעוז אולם חלקם עלו על מוקשים, וחלקם נרתעו מאש הנק"ל של חיילי המעוז. ב-11 באוקטובר הפחיתו אמנם המצרים את נסיונותיהם לכיבוש המעוז אך המשיכו בצליפות ובהפגזה הארטילרית. חיילי המעוז המ-

* עד לאחר הכניעה לא נכנס אף חייל מצרי למעוז.

חיילי המעוז לאחר הכניעה בדרכם אל השבי המצרי

אם ייוכח שאיננו יכול להחזיק מעמד. הודעה זו נמסרה למעוז ברשת הקשר והיכתה את מפקדיו בתדהמה. במשך אותו יום (ה-12 באוקטובר) עסקו הקצינים שבמעוז, מפקדי הטנקים והרופא בהתייעצות באשר לגורל המעוז. הדעה הכללית היתה כי מצב המעוז קשה, התחמושת והתרופות החלו אוזלים והפצו-עים רבים. עם זאת היו שהתנגדו לכניעה ורצו להמשיך להילחם. הוחלט כי אם יעלה שוב פיקוד הדרום את אפשרות הכניעה יישקל הדבר בכובד ראש. במשך אותו היום לא היו התקפות של כוחות מצריים למעט הטרדות שגרתיות אולם אנשי הסגל שבמעוז כבר הגיעו למסקנה כי לא יוכלו עוד לעמוד לבדם מול ההתקפות המצריות אם תתחדשנה והחליטו להיכנע אם הדבר יוצע להם שוב. חיילי המעוז לא ידעו דבר על ההתרח-שויות.

כניעה

בצהרי ה-12 באוקטובר הועבר עניין מעוז המוח לטיפול הרמטכ"ל ובשעות הלילה שוב דובר עם המעוז על אפשרות הכניעה. ממפקדת פיקוד הדרום הודיעו למפקד הפלוגה כי לא ניתן לסייע לו ואפשרות הכניעה בעינה עומדת. הוא הביע את הסכמתו להיכנע רק אם הכניעה תוסדר באמצעות הצלב האדום ומפקדת פיקוד הדרום הודיעה שהעניין יטופל. בינתיים המשיכו חיילי המעוז לעמוד בעמדותיהם, המצרים לא תקפו אך ההטר-דות נמשכו. ב-13 באוקטובר בשעה 0624 קיבל המעוז ממפקדת הפיקוד את נוהל הכניעה לפיו היתה אמורה להתקיים פגישה בין נציג הצלב האדום לבין הקצין הישראלי המ"פ סגן שלמה

שיכו לעסוק במשך היום בטיווה הארטילריה, בדיווח על תנועת האויב ובבקשות סיוע. בתוך המעוז הלך והחמיר מצב הפצועים, הציוד הרפואי החל אוזל והתחמושת החלה מתמעטת והולכת. חיילים החלו מגיעים לידי התמוטטות מהעייפות ומהמתח. והרופא נתן להם כדורי מרץ, אולם חלק מהם נרדמו בעמדות למרות רעש הקרב. ברשת הקשר לא נשמעו עוד יתר המעוזים, והחיילים הבינו כי מעוזם הוא היחיד שנותר לאורך קו התעלה. מתוך השיחות שקיים מפקד הפלוגה ברשת הקשר לא הסתמנה אפשרות של חילוץ או סיוע.

לקראת השעה 1830 הוחלט בפיקוד הדרום לערוך נסיון חילוץ בדרך הים. המשימה הוטלה על כוח של חיל-הים שמנה 18 לוחמים מושטים על שש סירות גומי ושלושה דבורים להכוונה ולסיוע. סירות הגומי היו צריכות לנוע בהכוונה הדבורים מראס סודר עד למרחק של כ-800 מטרים מהמעוז, ומשם היו צריכים הלוחמים להגיע למעוז בשחיה. על חמישה לוחמים הוטל טפס על המזח ולדווח על מצב האויב. רק אז תוכנן להתקשר עם המעוז ולספר לחייליו על מבצע החילוץ, כדי שלא יירו על כוחותינו. הכוח יצא בשעה 2000 לערך מראס סודר, אולם סמוך לאי גרין התגלה על-ידי האויב ותותחי חוף 130 מ"מ החלו יורים על הסירות. ההפגזה נמשכה כ-20—30 דקות וכוונה גם לעבר המעוז. הכוח התפור והתקרב לעבר החוף המזרחי כדי להקטין את סכנת ההיפגעות, אולם בשעה 2315 הוחלט בפיקוד הדרום לבטל את המשימה והכוח חזר.

ב-12 באוקטובר בשעה 0240 לפנות בוקר דן אלוף פיקוד הדרום עם האלוף אלברט מנדלר ז"ל על אפשרות כי המעוז ייכנע

סיכום

מעוז המזוז היה המעוז האחרון שהחזיק מעמד מבין מעוזי קו התעלה. הוא עמד מול התקפות המצרים במשך שמונה ימים ובסופו של דבר לא נפל כי אם החליט להיכנע לאחר שנותר מבודד בגזרה מבלי שניתן היה לחבור אליו. מבין 42 החיילים והקצינים שלחמו במעוז החל מפתחת המלחמה ואילך (כולל צוותי הטנקים שהצטרפו למצבת הלוחמים) נותרו כשירים 16 לוחמים בלבד. 5 לוחמים נהרגו ו-21 לוחמים נפצעו במהלך הקרבות עד לכניעה. אחד הגורמים החשובים שעמד מאחורי החלטת הכניעה היה מצבם של הפצועים.

מן הראוי לציין את דבקתם של חיילי המעוז במשימתם גם ברגעים הקשים ביותר, כאשר חלק ניכר מהם היו פצועים ואף את החלצותם של הפצועים לסייע בלחימה.

חשיבות רבה היתה להצטרפותם של אנשי השריון שחברו למעוז ולקחו חלק חשוב בלחימה. כן יש לציין את ארבעת חיילי השריון שהתנדבו לצאת למשימה מסוכנת ב"מזוז דרום" ממנה חזר רק אחד מהם.

עוד יודגש כי לוחמי מעוז המזוז ומפקדיו הצליחו לשמור משך כל הלחימה על מסגרת מאורגנת של יחידה לוחמת, למרות התנאים הקשים, על טיפול נאות בפצועים ועל קיום קשר רצוף עם העורף עד להליכתו של אחרון החיילים בשבי.

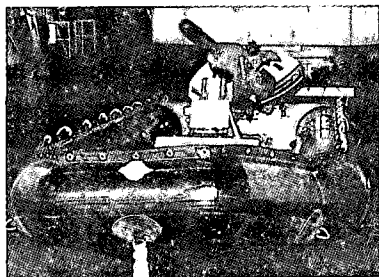
* חלקם פצועים קל שלקחו חלק פעיל בלחימה. תאור לחימת המעוז נכתב על פי תחקירים של מפקד פלוגת הנח"ל שאיישה את המעוז, תחקירי מפקדי הטנקים שחברו אליו, תחקירי מפקדי הגדודים שניסו לחבור למעוז, פיענוח רשת הקשר של המעוז ויומנים נוספים של מפקדת פיקוד הדרום.

בשעה 0900 לערך. הקצין הישראלי היה צריך לעבור לצד המצרי, לחתום על כתב הכניעה ואח"כ לחזור למעוז. במעוז עצמו החלה ההיערכות לכניעה. בשעה 0800 לערך נודעה לחיילים החלטת הכניעה. החיילים השמידו מסמכים, מפות וכלי נשק ואף חיבלו בטנקים ובמכשירי הקשר. גם האוכל המעט שנותר במעוז חולק בין החיילים, והמים חולקו ביניהם לשם רחצה.

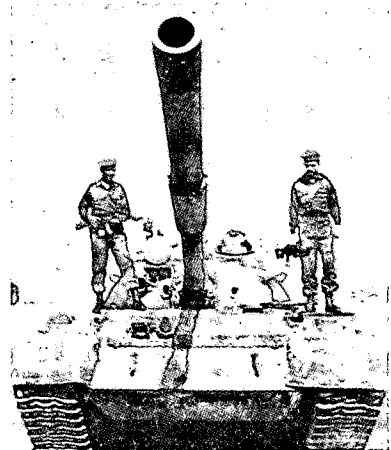
באותה עת שוב עלתה במטכ"ל שאלת כניעתו של מעוז המזוז. שר הבטחון טען כי איש מלבד חיילי המעוז לא יודע אל נכון את מצבם, והחליט שאין להורות להם להיכנע, אלא יש להשאיר את ההחלטה בידיהם ולהבהיר להם כי זוהי החלטתם שלהם ולא פקודה. בשעה 1030 לערך נמסרה ההודעה למעוז על-ידי קצין אג"מ האוגדה. לא הובטח לו כל סיוע קונקרטי בזמן מוגדר. השיחה בין קצין אג"מ האוגדה לבין מפקד הפלוגה חזרה על עצמה מספר פעמים. במהלכה נשאל שוב ושוב המעוז אם יוכל להחזיק מעמד והשאלה שחזרה מצד המעוז היתה תוך כמה זמן ניתן לסייע לו. בשעה 1100 לערך השיב מפקד הפלוגה ברשת הקשר כי הוא חושב שלא יוכל להחזיק מעמד, וההחלטה היא להיכנע לפי התנאים שהושגו. באותו זמן הוחל בהעברת שמות חיילי המעוז ושמות חמשת החיילים ההרוגים ברשת הקשר. תוך כדי מסירת השמות הופיע נציג הצלב האדום ומפקד המעוז והרופא עברו עימו בסירה אל העבר המצרי, סיכמו את אופן העברת חיילי המעוז לידי המצרים, וחזרו למעוז. במשך כל זמן הכניעה דיווח מפקד המעוז בקשר על המתרחש ומש-הסתיימה העברת חיילי המעוז לצד המצרי נפרד מהכוחות בעורף והשמיד את מכשירי הקשר.

מרגמה 60 מ"מ על סירת גומי

החברה הצרפתית, "הוצ'קיס-ברנט" פיתחה מרגמה 60 מ"מ בעלת בלימה ומחזיר הידראולי בבסיס המרגמה, דבר המקטין את עוצמת הרתיעה. תכונה זו מאפשרת התקנת המרגמה על סירות גומי (דוגמת הסירה "זודיאק" הנראית בתמונה). המרגמה תוכננה להתקנה על גמ"שים, אך מתאימה גם לנחתות קלות וסירות. קיימות שתי אפשרויות טעינה: דרך הלוע ליירי תלול מסלול ודרך הסדן, ליירי שטוח מסלול. טווח מירבי ביירי שטוח מסלול — 300 מ' וביירי תלול מסלול — 2,600 מ'. אורך הקנה של המרגמה 1.21 מ'. קיים גם דגם נוסף, שבו הטווח המירבי ביירי שטוח מסלול 500 מ' וביירי תלול מסלול 5,000 מ'. אורך הקנה של מרגמה מדגם זה הוא 1.80 מ'.

אימונים בכלי נשק סובייטיים ויישומם

צבא ארה"ב מקיים עתה תכנית לימודי דת, "דע את האויב", אשר במסגרתה לומדים משתתפי הקורס אמצעי לחימה סובייטיים שונים. התכנית כוללת, בנוסף להכרה כללית והצגה של האמצעים, גם ירי נק"ל. כן מועברים שיעורים בנושא תיקונים ואחזקה. יחידה מיוחדת עורמת לרשות המתאמנים למתן תשובות והסברים בכל הנוגע לאמצעי הלחימה הסובייטיים ויישומם. משתתפי הקורסים באים מתוך הדיביוזיות הסדירות של ארה"ב, הן אלו המשרתות בארה"ב והן אלו המשרתות באירופה ובקוריאה. על מנת להגדיל ככל האפשר את מספר המשתתפים בקורסים אלו, הוכנה תכנית להקמת מרכזי אימון נוספים ע"י העברת אמצעי לחימה, תחמושות ומדים לבסיסים עיקריים שונים. משתתפי הקורס התרשמו לחיוב מנוחיות התפעול של רובה הקלשניקוב, מיכולת השייט של הנגמ"ש BMP וממערכות הלוחמה הכימית והגרעינית שבו, אך נדהמו מחוסר הנוחיות בכלי הרכב בכל הקשור בהנדסת אנוש. קיימות תכניות אימון כאלו גם בצבאות אחרים ויש להניח שאף בגוש המזרחי, אשר היו לו בעבר אפשרויות להשיג מערכות נשק מערביות. בתמונות — משתלמים אמריקנים במדים רוסיים על טנק T-62 ונגמ"ש BMP.